

Betere bijen met het doppenproject

M.J. van Iersel

Er is een tijdschrift dat door samenwerkende imkers uit Nederland en België wordt uitgegeven met de naam 'Betere bijen op onze standen'. Het is duidelijk dat deze imkers van mening zijn dat er aan de Nederlandse en Belgische bij iets te verbeteren valt. Deze verbetering zou gezocht moeten worden in selectie, teelt en bedrijfsmethode. Een heel programma dus.

Kwaliteit door selectie

Er is veel verschil in kwaliteit van bijenvolken. Elke imker zal dat beamen. Nooit zijn alle volken op één stand hetzelfde. Wie selecteert op zijn eigen stand zal die verschillen op bescheiden wijze zien afnemen. Het grote probleem bij selectie is dat de imker niet kan bepalen met welke darren een moeder paart. Met paringsstations gaat dat een stuk beter. Met kunstmatige inseminatie is de controle nog groter. De meeste imkers komen niet toe aan selectie met gebruikmaking van deze middelen. Het ontbreekt ze vooral aan tijd.

vervolg van pagina 276

moeten doen?

Gelukkig geeft Martin Schyns in zijn hoofdartikel in Bijen zelf ook al aan dat dat een beetje een deur te ver is. Natuurlijk gelden voor grote honingproducenten en -verkopers andere normen. Maar alsjeblieft, laat ons hobby-imkers lekker onze eigen honing winnen en van de paar potjes die we te veel oogsten op gepaste wijze afstand doen.

Lekker

Wanneer ik te horen krijg: 'Wat een lekkere honing heb ik van je gekregen', en men is ook nog verrast over het eenvoudige, zelfontworpen etiket op het (Bijenhuis)potje, dan is deze bijenhouder dik en dik tevreden. Naar meer streeft hij niet. Is hiermee (bijna) alles gezegd over honing? Nee! Dat was overigens ook niet mijn bedoeling. Dit artikelje was slechts een poging de honing te belichten vanuit het standpunt van de mijn inziens gemiddelde imker. Die imker voor wie het honingoogsten geen al te belangrijke bezigheid is.

Selecteren is een moeizaam en tijdrovend werk. Het is heel wat meer dan eind mei kijken welk volk de meeste honing heeft opgebracht en daarom voor dat jaar de koninginnen mag leveren. Men moet er veel volken voor hebben. Als men deze niet heeft en dat probleem op wil lossen door met elkaar samen te werken, komt er een ander probleem te voorschijn. Als volken niet in hetzelfde drachtgebied staan en niet op dezelfde wijze behandeld worden zijn ze eigenlijk niet met elkaar te vergelijken. Het enige wat zich tamelijk gemakkelijk laat vergelijken is de zachtaardigheid van bijenvolken. Deze is wel enigszins van imker en milieu afhankelijk, maar in belangrijker mate van de aard van het volk. Selectie is het werk van specialisten. Bijna altijd stellen deze hun resultaten graag aan andere imkers beschikbaar, al was het maar om meer van de door hen gewenste bijen in hun omgeving te krijgen. Voor de meeste imkers is dit de aangewezen weg om kwalitatief goede bijen op hun stand te krijgen.

Werken met geselecteerd materiaal

Eigenlijk is het raar om te werken met dieren waarop geen selectie is toegepast. Wat betalen hondenliefhebbers niet voor een pup van een bepaald ras, terwijl honden voor niets in het asiel gehaald kunnen worden. Er is geen enkele boer meer die geen gebruik maakt van selectieprogramma's bij de teelt van zijn vee. Vermeerdering van zijn dieren is vaak een zaak van gespecialiseerde bedrijven. Verenigingen van houders van kleine huisdieren, of het nou kippen, geiten of kanaries zijn, hebben teeltprogramma's. Wat doen duivenmelkers niet om aan de beste vliegers te komen? En de imkers? Laten die Gods water over Gods akker lopen? Soms lijkt het daar erg veel op. Als het maar vliegt en bruin van kleur is, is het blijkbaar goed. Of valt dat in de praktijk wel mee? Volgens het onderzoek van het IKC 'Bijenhouderij 1994 in beeld' werkt 25% van de imkers met carnica's, 15% met Buckfast, 6% met andere rassen en 75% met de inlandse bij. Het totaal is meer dan 100% omdat imkers soms met meer dan een ras tegelijk werken. Een behoorlijk deel van de imkers werkt al met geselecteerd materiaal.

De korte levensduur van de bij bemoeilijkt het werken met bijen van een betere kwaliteit nogal. Die korte levensduur is waarschijnlijk een van de redenen dat

277

veel imkers gewone huis- tuin- en keukenbijen hebben. Een hond kun je zo'n 15 jaar houden. Pas daarna komt het probleem van de vervanging. Bij bijen is de imker daarmee voortdurend bezig. Eén keer aan geselecteerd materiaal komen is niet zo moeilijk, maar dat in stand houden is veel lastiger. Als imkers elkaar daarbij helpen wordt het een stuk gemakkelijker. Dat zou eigenlijk een taak moeten zijn van de bijenhoudersorganisaties en met name van de plaatselijke vereniging.

Organisatie

Voor wie er naar zoekt, is er voldoende goed bijenmateriaal aanwezig. Er zijn carnica- en Buckfasttelers die hun kwalitatief goede bijen graag aan anderen beschikbaar stellen. Welke teler wil zijn product niet verbreiden? Wie zoekt kan ook mellifera-materiaal vinden. Je zult er wel voor naar het buitenland moeten: onder andere. Zwitserland en Ierland.

Elk jaar opnieuw moet de imker werken aan het behoud van het goede uitgangsmateriaal, anders verbasterdiseren zijn mooie bijen alweer snel. Niet iedereen heeft tijd en zin om dat steeds weer te doen en imkert daarom noodgedwongen verder met wat er in de vrije natuur rondvliegt. Dat is een probleem dat de imker in verenigingsverband op zou kunnen lossen. Per vereniging zouden er enkele imkers moeten zijn die over raszuiver materiaal beschikken ten behoeve van de leden. Deze imkers zorgen ervoor dat ieder die dat wenst van hen eitjes of jonge larfjes krijgt die dan door de nieuwe eigenaar zelf opgekweekt worden. Zo heeft ieder de bron van het goede bijenmateriaal dicht bij huis. De imker krijgt dan op zijn bijenstand de zogenaamde F1's. Dat zijn koninginnen die van een raszuivere moeder afkomen en standbevruucht worden. De bijenvolken van deze F1-moeren hebben meestal de gewenste eigenschappen van moeders kant. Omdat deze bijenvolken niet raszuiver zijn, zijn ze niet geschikt om er verder mee te kweken. Wanneer de moeder vervangen moet worden, moet deze weer van de raszuivere teeltvolken komen.

Het Vlaamse overlarfproject

Onze zuiderburen kennen een dergelijke werkwijze. Er is een aantal imkers met raszuivere bijen. Iedere bijenhouder die daarvan gebruik wil maken kan bij deze imkers larfjes bestellen. Op een vastgestelde dag kunnen zij deze tegen een geringe vergoeding afhalen. Van tevoren wordt door de imkers die dit materiaal beschikbaar stellen van een teeltmoer overgelarfd. De cellen waarin deze larfjes terecht-

komen worden door een pleegvolk opgebouwd tot koninginnencel: de aangeblazen dop. De ontvangende imker krijgt deze aangeblazen doppen. Behalve de larfjes krijgt hij ook een gebruiksaanwijzing. Deze wordt al vroeg verstrekt omdat de imker voorbereidend werk moet doen. Hij heeft een pleegvolk nodig om de aangeblazen doppen verder op te kweken tot goede koninginnen. De doelstelling van het project is aan ieder die dat wil goed teeltmateriaal beschikbaar te stellen zodat de imker met weinig moeite goede en zachtaardige bijen op zijn stand kan hebben en houden.

Wat moet er gebeuren?

Wat er moet gebeuren is dat imkers zich organiseren om dat zuivere materiaal in bezit te krijgen. Het is eigenlijk merkwaardig dat dit niet standaard tot de taak van een vereniging behoort. Nu is het een enkeling die dat doet en dat geheel op eigen kracht moet doen. Hij moet zelf uitzoeken bij welke teler hij zijn materiaal gaat halen en wanneer. Ook hoe hij ze in zijn bijenvolken ingevoerd moet krijgen. Moet hij een jaar overslaan door ziekte of tijdgebrek dan is hij onmiddellijk weer een stuk achterop. Als we dat als vereniging kunnen doen, wordt het allemaal een stuk eenvoudiger.

Het Nederlandse doppenproject

Het doppenproject wordt georganiseerd door de commissie Koninginnenteelt van de VBBN en is bedoeld om imkers te ondersteunen. Deze steun bestaat uit het zoeken van telers die op deze manier aangeblazen doppen beschikbaar willen stellen. Uit het geven van voorlichting hoe dit soort koninginnenteelt gerealiseerd kan worden, hetzij door de individuele imker, hetzij door verenigingen. Wie belangstelling heeft als vereniging, als groepje samenwerkende imkers of als individuele bijenhouder kan bij deze commissie (J. Dommerholt, 0343 414820) terecht voor informatie: een brochure over de werkwijze en een lijst (waaraan nog gewerkt wordt) met adressen van telers.

Voor een lezing voor uw vereniging over dit onderwerp kunt u terecht bij J.F. Charpentier, 073-5037030 of M.J. van Iersel, 013-5113463).